

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«БЕРЕЖАНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
Циклова комісія спеціальних економічних дисциплін**

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з фахових дисциплін підготовки кваліфікованих працівників для вступу на
освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

**РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні циклової комісії
спеціальних економічних дисциплін**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Випускники професійно-технічних училищ, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «Кваліфікований робітник» вступають на 2 курс з нормативним терміном навчання до ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний коледж" і навчаються за навчальними планами спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та отримують освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст».

Мета проведення фахового вступного випробування на спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» полягає у перевірці професійних компетенцій, отриманих вступниками в процесі навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Кваліфікований робітник».

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми «Молодший спеціаліст» вступник повинен мати диплом «Кваліфікованого робітника» за однойменною або спорідненою спеціальністю, яка зазначена в правилах прийому до ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний коледж" у 2017 році, та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі природничо- наукових, загальноекономічних та конкретно-економічних наук.

Зміст програми вступного іспиту. Програма вступних фахових випробувань охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись у ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний коледж" з метою одержання освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Програму розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки кваліфікованого робітника.

На вступні випробування виносяться питання з наступних дисциплін:

- Фінанси;
- Банківська система;
- Податкова система;
- Страхування.

Конкурсні фахові вступні випробування для вступу на навчання на основі раніше здобутих освітньо-кваліфікаційних рівнів кваліфікованих робітників здійснюються фаховою атестаційною комісією.

На фахових вступних випробуваннях кожний абітурієнт отримує індивідуальний білет тестового завдання, бланк аркушу відповіді студента. Перед початком вступного випробування, представники приймальної комісії проводять інструктаж щодо правил виконання вступного тестового завдання.

З метою складання фахових випробувань абітурієнтам пропонуються 25 тестових завдань. Тест має чотири рекомендовані варіанти відповіді, правильною з яких є лише одна. Тривалість тестування – 1 година. Під час проведення вступних випробувань забороняється користуватись електронними засобами, підручниками, навчальними посібниками, мобільними телефонами та іншими матеріалами, окрім калькулятора та синьої кулькової ручки. Результати фахового випробування оцінюються за стобальною шкалою. Тестові завдання оцінюється в 4 бали. За результатами вступного випробування виводиться сумарна кількість балів. На конкурсній основі фахова атестаційна комісія приймає рішення про зарахування до коледжу.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВІ ВИПРОБУВАННЯ

РОЗДІЛ І. ФІНАНСИ

Тема 1. Фінанси і фінансова система України

Предмет науки про фінанси. Фінанси – специфічна форма суспільних відносин. Грошові відносини, які становлять зміст фінансів. Об'єктивні передумови виникнення фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Необхідність фінансів в умовах товарного-грошового господарства.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості й складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Функції фінансів. Функції як виявлення найважливіших ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу. Первинний розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту та національного доходу. Контрольна функція фінансів, її зміст. Прояви контрольної функції у фінансових відносинах. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції. Взаємозв'язок контрольної та розподільної функцій фінансів.

Дискусійні питання суті та функцій фінансів.

Матеріально-речове втілення фінансів. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Джерела формування фінансових ресурсів. Характеристика чинників зміни розмірів фінансових ресурсів. Склад та особливості централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів. Напрями та форми використання фінансових ресурсів. Розподіл фінансових ресурсів за цільовим призначенням. Фінансові резерви, їх суть і значення.

Фінансова система України. Поняття фінансової системи та принципи її побудови. Сфери фінансів: фінанси суб'єктів господарювання, фінанси населення, державні фінанси, міжнародні фінанси. Ланки фінансових відносин, їх характеристика. Взаємозв'язок ланок фінансової системи.

Дискусійні питання суті та складу фінансової системи.

Тема 2. Фінансова політика й фінансовий механізм

Фінансова політика – складова частина економічної й соціальної політики держави. Суть фінансової політики. Взаємозв'язок фінансів і фінансової політики. Наукові засади розробки та реалізації фінансової політики.

Види фінансової політики. Фінансова політика держави, її завдання та основні напрями. Фінансова політика суб'єктів господарювання. Фінансова політика домогосподарств.

Стратегія і тактика фінансової політики. Фінансова політика у міжнародних, міждержавних відносинах. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Складові елементи фінансового механізму. Організаційні форми фінансового механізму, їх характеристика. Правове регулювання фінансових відносин. Фінансове право. Розвиток фінансового законодавства в Україні. Фінансове забезпечення, його методи. Фінансове регулювання, його місце у фінансовому механізмі. Фінансові важелі, їх характеристика.

Фінансовий механізм на мікро- та макрорівнях.

Вплив фінансового механізму на життя суспільства. Проблеми реформування фінансового механізму в умовах розвитку ринкових відносин.

Управління фінансами в системі управління економікою. Суть управління фінансами, його принципи та функціональні елементи.

Організація управління державними фінансами в Україні. Загальне управління фінансами держави. Повноваження органів законодавчої, державної виконавчої влади та представницьких органів в галузі управління фінансами держави. Оперативне управління фінансами. Державний фінансовий апарат та його ланки. Функції, права, обов'язки органів виконавчої влади й управління щодо оперативного управління фінансами.

Фінансовий менеджмент, його місце в управлінні підприємствами. Суть, цілі та завдання фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту.

Напрями вдосконалення управління фінансами.

Планування як функція фінансового менеджменту. Необхідність фінансового планування. Фінансове планування: суть, методи, завдання. Зв'язок фінансового планування з індикативним і виробничим плануванням. Види фінансових планів, їх загальна характеристика. Зведені фінансові баланси. Баланс фінансових ресурсів і витрат держави, його структура і значення. Напрями вдосконалення фінансового планування.

Тема 3. Фінансовий контроль

Необхідність, суть і завдання фінансового контролю. Фінансовий контроль як форма прояву та використання контрольної функції фінансів. Місце фінансового контролю в системі вартісного контролю, його специфіка. Сфера дії та об'єкт фінансового контролю.

Організація фінансового контролю в Україні, його класифікація. Види і методи фінансового контролю. Органи фінансового контролю, їх функції, права та обов'язки. Державна контрольно-ревізійна служба України.

Аудит, його суть, необхідність, принципи організації, сфера застосування, значення. Порядок проведення аудиту. Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні.

Тема 4. Фінанси суб'єктів господарювання

Суть фінансів суб'єктів господарювання, їх функції та засади організації. Специфіка організації фінансів суб'єктів господарювання різних форм власності, методів господарювання та галузевої приналежності.

Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика і класифікація. Власні та залучені кошти підприємств.

Виручка від реалізації продукції, її розподіл. Фонд відшкодування. Фонд оплати праці. Прибуток підприємства, його економічний зміст і роль. Розподіл прибутку. Рентабельність і резерви її зростання. Фонди грошових коштів, що формуються за рахунок прибутку.

Фінансові ресурси суб'єкта господарювання, їх склад і особливості формування, розподілу та використання.

Основні фонди, їх склад. Фінансові аспекти формування і використання основного капіталу суб'єкта господарювання. Амортизація. Амортизаційна політика підприємства. Роль фінансів у кругообороті вартості активів підприємства. Джерела фінансування відтворення основних засобів. Показники стану й ефективності використання основних фондів.

Оборотні активи суб'єкта господарювання, їх економічна суть, склад, фінансові аспекти формування та використання. Нормування оборотних фондів. Показники стану й ефективності використання оборотних фондів підприємства.

Фінансовий стан підприємства. Система показників оцінки фінансового стану. Ліквідність і платоспроможність підприємства, його фінансова стійкість.

Тема 5. Державний бюджет і бюджетна система України

Державний бюджет як економічна та правова категорії. Місце й значення державного бюджету в загальній системі фінансових відносин. Функції державного бюджету. Поняття бюджетних ресурсів, бюджетної політики, бюджетного механізму. Фінансова програма розвитку економіки України та роль бюджету в її реалізації.

Бюджетна система України та принципи її побудови. Характеристика ланок бюджетної системи України.

Поняття бюджетної класифікації. Класифікація доходів бюджету. Функціональна, економічна, відомча, програмна класифікація видатків бюджету. Класифікація фінансування бюджету та класифікація боргу.

Бюджетний процес, його суть та етапи. Основні учасники бюджетного процесу в Україні. Організація бюджетного планування. Порядок складання, розгляду й затвердження проектів Державного й місцевих бюджетів. Виконання бюджетів. Касове виконання бюджетів. Напрями вдосконалення планування й виконання бюджетів України в умовах ринку. Звітність про виконання бюджету.

Економічна суть доходів державного бюджету та джерела їх формування. Форми й методи мобілізації грошових коштів у бюджет. Склад і структура доходів Державного бюджету України.

Економічний зміст видатків державного бюджету. Поняття бюджетного фінансування, його принципи і форми. Роль Державного бюджету у фінансовому забезпеченні економічного й соціального розвитку України. Склад і структура витрат Державного бюджету України в соціально-культурній сфері. Характеристика видатків на фінансування соціального захисту населення, національної економіки, оборони та управління.

Бюджетний дефіцит: поняття, причини виникнення. Економічні та соціальні наслідки бюджетного дефіциту. Проблеми скорочення й можливі джерела покриття бюджетного дефіциту в Україні.

Тема 6. Місцеві фінанси

Передумови та напрямки розвитку теорії місцевих фінансів. Суть місцевих фінансів. Вплив теорій розвитку функцій і завдань центральної та місцевої влади на розвиток місцевих фінансів в Україні. Суб'єкти та інститути місцевих фінансів в Україні. Роль місцевих фінансів у реалізації політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Місцеві бюджети. Класифікація доходів і видатків місцевих бюджетів України. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджетів самоврядування. Види неподаткових надходжень у місцеві бюджети. Соціальна спрямованість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування витрат місцевого господарства. Фінансування адміністративного апарату місцевих органів влади. Бюджет розвитку як складова спеціального фонду місцевих бюджетів.

Міжбюджетні відносини, їх зміст і мета регулювання. Механізм регулювання міжбюджетних відносин. Міжбюджетні трансферти: види, порядок планування та надання.

Тема 7. Державні цільові фонди

Державні цільові фонди, їх суть, необхідність, класифікація та розвиток. Роль державних цільових фондів у економічному та соціальному розвитку суспільства.

Пенсійний фонд України, його призначення. Управління Пенсійним фондом України. Джерела та порядок формування Пенсійного фонду. Склад видатків Пенсійного фонду. Необхідність і напрямки розвитку системи пенсійного страхування в Україні.

Державний фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, державний фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: джерела формування і напрями використання. Управління фондами соціального страхування. Фонд соціального захисту інвалідів України. Інші державні цільові фонди соціального характеру.

Державні економічні фонди.

Фонд охорони навколишнього середовища.

Місцеві (комунальні) цільові фонди.

Тема 8. Державний кредит

Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави. Відмінність державного кредиту від банківського.

Види державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Розвиток умовного державного кредиту в Україні.

Форми державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація державних позик. Види та характеристика державних цінних паперів, якими оформлені державні позики в Україні.

Державний борг. Капітальний і поточний державний борг. Причини і наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом, його мета. Заходи для підвищення ефективності державного кредиту.

Розвиток державного кредиту в Україні: періодизація й особливості формування та погашення державного боргу.

Тема 9. Фінансовий ринок

Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів. Місце фінансового ринку у фінансовій системі держави.

Структура фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Ринок грошових ресурсів як складова частина фінансового ринку. Ринок цінних паперів – обов'язковий елемент ринкової економіки. Ринок банківських позик.

Суб'єкти фінансового ринку, їх функції, права та обов'язки. Об'єкти фінансового ринку. Цінні папери: класифікація, види, взаємозв'язки. Емісія і розміщення цінних паперів.

Принципи організації фінансового ринку. Основи правового регулювання фінансового ринку. Правове регулювання фондового ринку в Україні. Порядок реєстрації й обігу цінних паперів. Діяльність із випуску та з підтримання обігу цінних паперів. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів. Правові основи розвитку грошового ринку та ринку банківських позичок в Україні. Оподаткування доходів від цінних паперів.

Проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 10. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси як підсистема міжнародних економічних відносин. Призначення (функції) міжнародних фінансів. Суб'єкти міжнародних фінансових відносин.

Світовий фінансовий ринок. Організаційні засади світового фінансового ринку. Міжнародні потоки фінансових ресурсів. Фінансові центри. Фінансові посередники. Сегменти світового фінансового ринку. Валютний ринок. Ринок капіталів. Ринок валютних цінностей.

Міжнародні розрахунки. Форми міжнародних розрахунків. Договірні гарантії у міжнародних розрахунках. Роль банків у міжнародних розрахунках.

Міжнародні фінансові інститути, організаційні засади їх діяльності. Міжнародний валютний фонд. Світовий банк. Регіональні фінансові інститути. Місце міжнародних фінансових інститутів у світовому перерозподілі грошових потоків. Тенденції співпраці України з міжнародними фінансовими інститутами.

РОЗДІЛ II. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

Тема 1. Походження, розвиток та сучасний стан банківської діяльності.

Історія виникнення банківської справи. Визначення поняття «банк». Банки у ринковій економіці: функції та завдання. Банківська система країни: два рівні. Центральний банк: правовий статус, основні функції.

Особливості розвитку банківських систем Сполучених Штатів Америки, Німеччини та Японії.

Сучасна банківська система України: етапи розвитку. Основні проблеми розвитку банківської системи України.

Тема 2. Організаційно-економічні основи діяльності банків в Україні.

Види банків в Україні. Поняття «банківська операція» та «банківська послуга». Класифікація банківських операцій.

Порядок створення банків в Україні. Організаційно-правові форми діяльності банків. Закон України та нормативні документи НБУ, які регулюють порядок відкриття реєстрації, діяльності та ліквідації банківських установ. Основні вимоги до створення нового банку, проблеми які вирішують замовники.

Порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій

Організаційна структура банку. Структура управління банком. Структура функціональних підрозділів і служб банку.

Тема 3. Управління пасивами та активами банківських установ.

Види діяльності банків та їх економічний зміст. Пасивні операції. Активні операції. Банківські послуги. Сутність і класифікація пасивів банку. Управління власним капіталом та його функції. Управління залученими (депозитними) та запозиченими (не депозитними) коштами.

Збільшення статутного фонду банку: способи та напрями. Акумуляція вільних ресурсів у комерційних банках. Емісія власних цінних паперів та їх види. Ощадні (депозитні) сертифікати. Прості та переказні векселі. Облігації.

Сутність і класифікація активів банку. Активні операції банків. Особливості управління активами. Кредитні операції як складова активів банків. Активні операції банківських установ з цінними паперами.

Тема 4. Фінансова звітність банківських установ.

Організація комерційного розрахунку в банках. Доходи банків та їх склад за статтями. Банківські витрати та їх види. Банківський прибуток. Податки та інші обов'язкові платежі.

Форми фінансової звітності банківських установ. Порядок оприлюднення банківської фінансової звітності.

Тема 5. Поняття та система управління ліквідністю банків.

Поняття ліквідності банку. Ліквідність як "запас" і як "потік". Роль НБУ в регулюванні діяльності банків і підтримці їх ліквідності. Розподіл активів банків за групами ризику. Розрахунок нормативів ліквідності згідно вимог Національного банку України.

Управління ліквідністю банку. Управління активами та пасивами і вирішення проблеми "прибутковість - ліквідність".

Класифікація активів та пасивів банку щодо ліквідності. Методи управління ліквідністю.

Тема 6. Основи банківського маркетингу.

Об'єктивна необхідність, функції, цілі, принципи, складові елементи і потенціал сучасного маркетингу. Специфіка банківського маркетингу. Ринок банківських послуг і цілі банківського маркетингу. Завдання та прийоми банківського маркетингу.

Маркетингова політика: планування та способи просування банківських продуктів.

Стратегія банківського маркетингу.

Організаційна структура банку та маркетингова служба.

Тема 7. Державне регулювання банківської діяльності: НБУ та його функції.

НБУ: правовий статус, організаційна структура та основні завдання. Закон України "Про Національний банк України".

Найважливіші функції НБУ. Емісійні операції НБУ. Регламентація касових операцій. Кредитні операції НБУ та політика рефінансування. Організація міжбанківських розрахунків. Нагляд за діяльністю банківських установ.

Тема 8. Фінансова стійкість банківської установи.

Фінансові звіти та оцінка діяльності банку за допомогою фінансових показників. Поняття балансу банку, балансових рахунків. Принципи бухгалтерського обліку банківської діяльності.

Кредитний ризик. Фінансовий ризик. Процентний ризик. Способи управління ліквідністю та резервами банку. Способи захисту банку від фінансових ризиків.

Розрахунок показників ліквідності та дохідності банку. Управління активами і пасивами банків. Забезпечення фінансової стійкості банківських установ: вітчизняний і зарубіжний досвід.

РОЗДІЛ III. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Тема 1. Суть і види податків

Необхідність і сутність податків. Податки та інші платежі до бюджету: їх визначення й ознаки. Історичний розвиток форм оподаткування.

Функції податків. Сутність фіскальної функції та вплив податків на наповнення державного бюджету. Регулююча функція податків, форми її прояву. Дискусійні питання функцій податків.

Елементи податку та їх визначення: суб'єкт (платник) і носій, об'єкт оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка, квота та інші. Методичні основи побудови податкових ставок. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Види твердих ставок: фіксовані та відносні. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні і регресивні, їх комбінації. Проста і складна прогресії оподаткування.

Види податків та ознаки їх класифікації (економічний зміст об'єкта оподаткування, форма оподаткування, спосіб утримання, рівень запровадження та адміністрування, тощо).

Види прямих податків. Характеристика реальних та особистих податків. Прибутковий податок як основний вид прямих податків. Індивідуальний і корпоративний прибутковий податок. Переваги та недоліки прямих податків, проблеми їх справляння. Регулюючий механізм окремих видів прямих податків.

Види непрямих податків, їх регресивність. Механізм перекидання податків. Види податків на споживання, що застосовуються у світі та в Україні. Акцизи, їх види. Податок на додану вартість як сучасна форма непрямого універсального оподаткування. Види та призначення мита, митна політика. Переваги та недоліки непрямих податків, їх місце в податковій системі.

Основні напрямки удосконалення оподаткування в сучасних умовах господарювання.

Тема 2. Податкова система та податкова політика держави

Поняття податкової системи. Її роль у функціонуванні держави.

Наукові основи побудови податкової системи. Обсяг видатків бюджету як база побудови податкової системи. Правова основа встановлення податків. Вплив форм власності на вибір методичних основ і об'єктів оподаткування.

Податкова політика: суть і завдання; типи, залежність від стану економіки, потреб держави тощо. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Критерії оптимального оподаткування: економічна ефективність і соціальна справедливість.

Принципи податкової політики, їх історичний розвиток. Дотримання соціальної справедливості при справлянні податків. Рівнонапруженість в оподаткуванні всіх платників. Економічна ефективність податкової політики: ефективність податкової роботи та дієвість податкових інструментів впливу на соціально-економічний розвиток. Стабільність та гнучкість податкової політики, їх взаємозв'язок.

Податкова система України. Основні етапи її становлення. Склад і структура податкової системи України. Проблеми розбудови податкової системи в Україні і формування податкової політики держави. Дотримання в Україні основних принципів оптимального оподаткування.

Тема 3. Міністерство доходів і зборів України як суб'єкт податкової політики держави

Міністерство доходів і зборів України як правонаступник Державної податкової служби України та Державної митної служби України. Організаційна структура органів доходів і зборів, їх завдання та функції. Податкова міліція: функції та завдання.

Права та обов'язки працівників органів доходів і зборів. Відповідальність посадових осіб органів доходів і зборів за виконання своїх функціональних обов'язків.

Податкова робота: суть, основні елементи, організація. Правове регламентування процесу оподаткування. Облік платників податків і зборів.

Податкові періоди. Правило «першої із подій», касовий і фактичний методи нарахування та сплати податків.

Об'єктивна необхідність контролю за сплатою податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Організація контрольної діяльності Міністерства доходів і зборів України по забезпеченню своєчасного і повного надходження платежів до бюджету. Періодичність та порядок проведення податкових перевірок. Оформлення наслідків перевірок та їх реалізація.

Відповідальність за порушення у сфері оподаткування, її види, значення. Податковий борг. Система штрафних і фінансових санкцій. Адміністративні штрафи. Пеня.

Необхідність і напрямки підвищення ефективності діяльності Міністерства доходів і зборів України.

Тема 4. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Виникнення акцизного податку та світовий досвід його використання.

Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування, групи товарів, що оподатковуються акцизним податком.

Види ставок акцизного податку. Порядок включення акцизного податку в ціну товарів, механізм нарахування і сплати акцизного податку. Особливості нарахування акцизного податку при застосуванні різних видів ставок.

Пільги з акцизного податку, умови їх застосування.

Особливості справляння до державного бюджету акцизного податку з алкогольних і тютюнових виробів. Марки акцизного податку. Порядок виробництва, придбання акцизних марок і маркування підакцизних товарів.

Особливості застосування спеціального акцизу з операцій з цінними паперами.

Порядок оподаткування акцизним податком імпортованих товарів. Особливості сплати акцизного податку при операціях із давальницькою сировиною.

Строки сплати акцизного податку та подання відповідної декларації.

Тема 5. Податок на додану вартість

Податок на додану вартість: сутність, функції та етапи розвитку. Впровадження податку на додану вартість в Україні: передумови, правова основа.

Поняття доданої вартості, методи її розрахунку.

Об'єкт оподаткування і база нарахування податку на додану вартість. Види операцій, які не є, є або звільняються від оподаткування податком на додану вартість.

Методика включення податку на додану вартість в ціни товарів, робіт і послуг. Роль податку на додану вартість у ціноутворенні в умовах ринкової системи господарювання.

Платники, ставки і пільги по податку на додану вартість, принципи їх запровадження для операцій з окремими товарами, роботами і послугами, а також платників.

Порядок розрахунку розмірів податку на додану вартість. Визначення і сутність термінів: податковий кредит, податкове зобов'язання, бюджетне відшкодування. Порядок формування податкового кредиту з податку на додану вартість. Визначення податкового зобов'язання. Порядок зменшення податкового зобов'язання на суми податкового кредиту. Виникнення і порядок погашення бюджетного відшкодування.

Механізм і строки сплати податку на додану вартість. Податкова накладна і податковий вексель, умови їх надання та порядок оформлення. Дата виникнення податкового зобов'язання і податкового кредиту. Звітність платника по податку на додану вартість: зміст декларації, порядок складання і строки подання у податкову інспекцію.

Спеціальні режими оподаткування податком на додану вартість.

Тема 6. Митне оподаткування зовнішньоекономічної діяльності

Митно-тарифна політика держави та її вплив на економічну незалежність країни, захист вітчизняного товаровиробника та кон'юнктуру внутрішнього ринку.

Особливості мита як непрямого податку на споживання.

Митний тариф України. Види мита, їх відмінності та умови застосування: адвалорне, комбіноване, специфічне. Особливі види мита: сезонне, антидемпінгове, компенсаційне. Платники та об'єкт оподаткування митом. Митна вартість, порядок її визначення.

Види ставок мита. Порядок його розрахунку та сплати.

Пільги щодо сплати мита для юридичних і фізичних осіб: направленість, порядок встановлення та змін. Преференції. Квотування експорту та імпорту товарів.

Інші митні доходи держави. Значення мита як джерела доходів державного бюджету.

Тема 7. Прибуткове оподаткування підприємств і організацій

Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств та організацій. Загальна характеристика прибутку підприємств як об'єкта оподаткування.

Платники податку та об'єкт оподаткування. Порядок визначення оподатковуваного прибутку. Склад доходів підприємств. Види доходів, що виключаються з доходу з метою оподаткування.

Основні елементи витрат. Порядок включення до складу витрат витрат подвійного значення. Існуючі обмеження на формування витрат платника податку на прибуток.

Порядок нарахування амортизації для цілей оподаткування прибутку підприємства.

Ставки податку на прибуток підприємств і сфера їх застосування.

Пільги по податку на прибуток. Умови застосування окремих пільг.

Сутність операцій особливого виду. Оподаткування результатів страхової діяльності. Порядок оподаткування результатів діяльності, що здійснюється за довгостроковим контрактом. Оподаткування прибутку від спільної діяльності та виплати дивідендів. Особливості визначення прибутку при торгівлі цінними паперами. Оподаткування бартерних (товарообмінних) операцій. Порядок формування доходів і витрат при здійсненні операцій з борговими вимогами та зобов'язаннями.

Поняття неприбуткової установи (організації). Види їхніх доходів, які звільняються від оподаткування.

Особливості оподаткування доходів нерезидентів. Порядок нарахування і сплати податку, податкові ставки.

Порядок розрахунку та сплати податку на прибуток до державного бюджету. Податкові періоди по податку на прибуток підприємств.

Переваги та недоліки чинного механізму застосування податку на прибуток підприємств.

Тема 8. Оподаткування доходів громадян

Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Місце і роль податку на доходи фізичних осіб у податковій системі.

Платники податку на доходи фізичних осіб.

Об'єкт оподаткування, його склад. Порядок розрахунку загального місячного оподатковуваного доходу, чистого річного оподатковуваного доходу, іноземних доходів як об'єкту оподаткування.

Поняття і значення податкової знижки. Види витрат, які включаються до складу податкової знижки. Механізм її виникнення та порядок розрахунку.

Податкові соціальні пільги: суть, розмір, умови надання.

Ставки податку на доходи фізичних осіб.

Особливості оподаткування окремих видів доходів фізичних осіб, а також samozайнятих осіб.

Порядок нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб. Податкові агенти, їх функції та відповідальність.

Декларування доходів фізичних осіб, обов'язкове та добровільне. Декларація про доходи, терміни її подання в податковій інспекції. Проведення перерахунку сум податку на доходи фізичних осіб. Відповідальність платників за своєчасність подання декларації та її достовірність, штрафні санкції за порушення податкового законодавства.

Оподаткування доходів громадян від підприємницької діяльності при відсутності прав юридичної особи. Оподатковуваний дохід. Строки та порядок внесення авансових платежів. Декларація про фактично отримані доходи, строки та порядок її подання, порядок перерозрахунків по податку.

Тема 9. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Суть і необхідність застосування спрощеної системи оподаткування. Види спрощених систем оподаткування суб'єктів господарювання, які функціонують в Україні.

Мета запровадження та значення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого бізнесу, її сутність. Перелік податків і зборів, сплату яких замінено єдиним податком.

Платники єдиного податку, існуючі обмеження щодо переходу на спрощену систему оподаткування. Механізм сплати єдиного податку юридичними та фізичними особами: база оподаткування, ставки, порядок нарахування і внесення до бюджету.

Тема 10. Фіксований сільськогосподарський податок

Передумови і мета запровадження фіксованого сільськогосподарського податку. Перелік податків і зборів, сплату яких замінює фіксований сільськогосподарський податок.

Платники фіксованого сільськогосподарського податку.

Об'єкт оподаткування та ставки фіксованого сільськогосподарського податку. Особливості оподаткування сільськогосподарських товаровиробників на гірських і поліських територіях.

Механізм нарахування і сплати фіксованого сільськогосподарського податку, порядок його зарахування до бюджетів і державних цільових фондів.

Тема 11. Майнове оподаткування

Майнове оподаткування і його значення в умовах ринкової економіки. Розвиток майнового оподаткування в світі та об'єктивна необхідність запровадження й удосконалення майнових податків в Україні. Види майнових податків.

Збір за першу реєстрацію транспортного засобу: платники та об'єкт оподаткування. Транспортні засоби, що не є об'єктом оподаткування. Ставки збору за першу реєстрацію транспортного засобу.

Підприємства, організації, установи, категорії громадян для яких встановлено пільги щодо сплати збору.

Порядок розрахунку і сплати збору підприємствами й організаціями. Звітність підприємств по збору за першу реєстрацію транспортного засобу, її перевірка.

Порядок сплати збору за першу реєстрацію транспортного засобу фізичними особами.

Тема 12. Плата за використання природних ресурсів

Система ресурсних платежів: суть і значення, її вплив на забезпечення ресурсозбереження та створення умов до відновлення природних ресурсів. Державна власність на природні ресурси як основа отримання державою доходів за їх використання. Мета запровадження плати за природні ресурси. Порядок використання коштів, що надходять у вигляді плати за спеціальне використання природних ресурсів. Складові системи ресурсних платежів.

Плата за землю, її форми: земельний податок і орендна плата за землю. Суб'єкти, об'єкти та пільги по платі за землю. Умови диференціації ставок плати за землю. Грошова оцінка землі. Ставки податку для земель, грошова оцінка яких в Україні проведена. Особливості сплати податку з земельних ділянок, нормативна вартість яких не встановлена. Механізм нарахування плати за землю, порядок і строки її сплати.

Збір за спеціальне використання лісових ресурсів, його суть і призначення. Порядок видачі дозволу на рубку деревини, лісорубний квиток. Плата за вторинні лісові ресурси, порядок її розрахунку.

Збір за спеціальне використання води. Об'єкт, платники, нормативи плати за воду. Дозвіл і ліміт на спеціальне використання води. Порядок розрахунку суми плати за воду та строки її сплати. Звітність платників.

Збори за спеціальне надрокористування, їх види: збір за спеціальне використання надр при видобуванні корисних копалин; збір за спеціальне використання надр, не пов'язане з видобуванням корисних копалин. Платники, ставки, порядок розрахунку та сплати зборів за спеціальне надрокористування; звітність платників.

Тема 13. Місцеві податки та збори

Фіскальні потреби органів влади різних рівнів. Відмінності податкових систем унітарних і федеративних держав.

Суть місцевого оподаткування, його роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.

Механізм запровадження місцевого податку або збору на території окремої територіальної громади. Положення про місцевий податок (збір).

Склад місцевих податків. Порядок нарахування та сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Єдиний податок для суб'єктів малого бізнесу.

Система місцевих зборів: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір; порядок їх розрахунку та сплати в бюджет.

Напрями вдосконалення місцевого оподаткування в Україні.

Тема 14. Інші податкові платежі в бюджет

Характер, призначення та значення для державного бюджету інших податкових платежів.

Екологічний податок. Види забруднення навколишнього природного середовища, об'єкт оподаткування, платники, методика розрахунку розміру платежів. Встановлення лімітів на обсяги забруднення. Формування ставок екологічного податку. Особливості контролю сплати екологічного податку. Порядок сплати та подання розрахунків податку.

Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства. Платники, механізм нарахування і сплати збору, напрями використання акумульованих коштів. Ставки збору та база нарахування. Порядок віднесення сум збору до складу валових витрат платника податку на прибуток.

Збори у вигляді цільової надбавки до тарифів на електричну енергію та природний газ: суть, необхідність запровадження. Платники зборів, тарифи.

Соціально-економічне значення обов'язкового державного страхування та утворення відповідних фондів. Розвиток державного соціального страхування в Україні.

Єдиний внесок на обов'язкове державне соціальне страхування. Платники і об'єкти оподаткування внеском на обов'язкове державне соціальне страхування. Відмінності у сплаті внеску різними категоріями платників. Механізм нарахування, сплати та подання звітності.

РОЗДІЛ IV. СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Поняття та економічна суть страхування

Страховий ризик: види, ознаки ризиків, що підлягають страхуванню. Страховий захист суспільного виробництва та рівня життя людини. Ознаки страхового захисту.

Теорії формування страхового фонду. Організаційні форми страхового фонду. Державний страховий (резервний) фонд. Фонд ризику товаровиробника. Фонд страховика. Самострахування. Місце страхового фонду в економічній діяльності.

Суть страхування та його роль у ринковій економіці. Ознаки страхування. Єдність та розбіжність з іншими економічними категоріями. Функції страхування. Історія виникнення та розвитку страхування.

Тема 2. Форми та види страхування

Розмаїття видів страхування. Необхідність проведення класифікації в страхуванні. Класифікація видів страхування в ЄС та інших країнах світу.

Необхідність впровадження обов'язкового страхування і його межі. Обов'язкове страхування: загальні принципи, види.

Принципи здійснення добровільного страхування.

Тема 3. Термінологія страхової справи

Терміни, що виражають загальні умови страхування (страховик, страхувальник, застрахований, вигодонабувач, страховий поліс, страховий інтерес, страхова відповідальність).

Терміни, що визначають умови формування страхового фонду (страхова оцінка, страхова сума, страхове забезпечення: система пропорційного забезпечення, система першого ризику, система граничних величин; страховий тариф, страхова премія, страхове поле, страховий портфель та ін).

Поняття, що визначають умови використання коштів страхового фонду (ризик, страховий випадок, страховий збиток, страхове відшкодування, страховий акт, франшиза).

Міжнародна термінологія (ануїтет, актуарій, андеррайтер, аварійний комісар, диспашер, адендум, біндер, бордеро, дисклоуз, шомаж, риторно, клаузула та ін).

Тема 4. Організація страхової справи

Страховий ринок як частина загального ринку. Функції страхового ринку. Специфічність страхового продукту. Основні учасники страхового ринку: продавці, покупці, посередники, об'єднання, державний нагляд. Основні організаційні форми страхових компаній. Правила реєстрації та ліцензування страховиків. Товариство взаємного страхування: принципи діяльності. Страховий союз. Державне страхування.

Державний нагляд за страховою діяльністю: необхідність, функції, види.

Маркетинг у страхуванні. Етапи маркетингового дослідження. Боротьба за клієнта. Реклама в страховому бізнесі.

Тема 5. Визначення страхових тарифів

Тарифна ставка як основа розрахунку розміру страхового платежу. Суть і принципи тарифної політики.

Складові частини брутто-ставки, нетто-ставки і навантаження. Порядок розрахунку тарифної ставки.

Актуарні розрахунки: принципи і задачі. Професія актуарій. Основні показники страхової статистики.

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхової компанії

Доходи страховика: особливості розрахунку. Доходи від страхової діяльності, перестрахування, розміщення тимчасово вільних коштів, інші доходи

Структура витрат страхової компанії. Міжнародна класифікація витрат страхових компаній: аквізиційні, інкасові, ліквідаційні, управлінські.

Фінансова стійкість страхової компанії. Порядок визначення і забезпечення стійкості страхової компанії. Платоспроможність страховика: нормативна і фактична. Особливості формування та розміщення страхових резервів.

Інвестиційна діяльність страховика.

Тема 7. Страхування рівня життя громадян

Соціальна роль видів страхування рівня життя громадян. Економічний механізм страхування життя, страхування від нещасних випадків, страхування дітей.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування: порядок здійснення, страхові тарифи, заходи.

Медичне страхування: принципи, особливості. Джерела формування страхового фонду з медичного страхування. Зарубіжний досвід проведення медичного страхування. Перспективи запровадження медичного страхування в Україні.

Страхування від нещасних випадків: особливості проведення та умови. Обов'язкові і добровільні види особистого страхування.

Змішане страхування життя. Практика довгострокових видів страхування життя за кордоном та в Україні.

Тема 8. Майнове страхування

Значення страхування майна, його стан і розвиток в Україні. Принципи здійснення майнового страхування. Страхування майна юридичних осіб. Страхові події. Умови відшкодування збитків.

Страхування наземного, повітряного та водного транспорту. Специфіка страхування домашніх тварин та врожаїв с/г культур: страхові випадки, порядок розрахунку відшкодування.

Особливості страхування домашнього майна громадян. Проведення оцінки майна. Визначення території страхового покриття.

Тема 9. Страхування ризиків

Необхідність виділення видів страхування ризиків в окрему галузь страхування. Страхування підприємницьких ризиків. Особливості страхування інвестиційних ризиків.

Страхування ризиків на ринку праці: ризики робітника і ризики роботодавця.

Страхування експортних та кредитних ризиків.

Тема 10. Страхування відповідальності

Економічна природа та необхідність проведення видів страхування відповідальності. Особливості визначення застрахованих осіб і меж сум відшкодування при страхуванні відповідальності. Ліміт відповідальності страховика.

Страхування депозитів і відповідальності позичальника. Важливість проведення страхування професійної відповідальності. Обов'язкові види страхування відповідальності.

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: механізм дії. Страхова система "Зелена карта".

Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

Тема 11. Перестраховування та співстраховування

Необхідність перестраховування, його суть та функції. Основні елементи договорів перестраховування. Активне і пасивне перестраховування. Власна участь страховика у перестраховуванні. Сучасний стан перестраховування в Україні.

Методи проведення перестраховування (факультативний, облігаторний, факультативно-облігаторний).

Види договорів перестраховування (ексцедент збитку, ексцедент збитковості, квотні, ексцедент сум).

Співстраховування та механізм його застосування.

Тема 12. Страхові ринки різних країн світу

Особливості страхування в США і Японії. Найбільші страхові компанії цих країн: умови діяльності, страхові послуги.

Специфіка проведення страхування в країнах ЄС: наглядові органи, організаційні форми, страхових компаній, види послуг. Найбільші компанії страхування і перестраховування.

Розвиток страхового бізнесу в країнах Східної Європи та країнах СНД. Страхування в Україні: умови функціонування та перспективи розвитку.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєв І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит: Навчальний посібник. – К.: «Знання», 2009. – 253 с.
2. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посіб. для студ. екон. спец.-К.: Знання, 2000.-244 с.
3. Гринькова В.М., Великий Ю.М., Проскура О.Ю. Гроші і кредит: Підручник. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 312 с.
4. Демківський А.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – К.: Дакор, 2005. – 528 с.
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III.
6. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV.
7. Закон України “Про страхування” від 07.03.96 р.//Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 18.
8. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні», затверджено постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368.
9. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: Навч. посіб. – 4-те вид., стер. – К.: Знання, 2004. – 215 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
10. Методичні вказівки щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджено постановою Правління НБУ 20.07.99 р. № 358.
11. Методичні рекомендації про порядок реорганізації, реструктуризації комерційних банків, затверджені постановою Правління Національного банку України від 9.10.2000 р. № 395.
12. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: Підручник. – К.: Знання України, 2006. – 284 с.
13. Положення «Про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень», затверджено постановою Правління НБУ 31.08.2001 р., № 375.
14. Положення «Про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій», затверджено постановою Правління НБУ 17.07.2001 р., № 275.
15. Положення «Про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства», затверджено постановою Правління НБУ 28.08.2001 р., № 369.
16. Положення «Про порядок визначення та застосування комплексної рейтингової оцінки комерційних банків за системою CAMEL», затверджено постановою Правління НБУ 25.06.1998 р. № 246.
17. Положення «Про планування та порядок проведення інспекційних перевірок», затверджено постановою Правління НБУ 17.07.2001 р. № 276.
18. Положення «Про Генеральний департамент банківського нагляду НБУ», затверджено постановою Правління НБУ 7.08.2001 р. № 327.
19. Положення «Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України», затверджено постановою Правління НБУ 20.03.98 р. № 114.
20. Положення про порядок створення і державної реєстрації банківських об'єднань, затверджено постановою Правління Національного банку України від 31 серпня 2001 р. № 377.
21. Положення про порядок здійснення консорціумного кредитування, затверджено постановою Правління Національного банку України від 21.02.96 р. № 37.
22. Положення про порядок формування і використання Національним банком України резерву на відшкодування можливих втрат за заборгованістю комерційних банків та Уряду України, затверджено постановою Правління Національного банку України від 1.06.2000 р. № 221.
23. Положення про автоматизовану інформаційну систему банківського нагляду «Досьє банків», затверджено постановою Правління Національного банку України від 1.11.2000 р. № 430, реєстр. № 743.

24. Положення «Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків», затверджено постановою Правління НБУ 6.07.2000 р. № 279.
25. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
26. Примостка Л. О. Банківський менеджмент. Хеджування фінансових ризиків: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — 108 с.
27. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
28. Швець, Н.Р. Банківська справа : навч. посібник / Н.Р. Швець. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 248 с.
29. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

30. Аверьянова Е. Пенсионное и социальное страхование : практ. рук. / Аверьянова Е., Артемьева Л., Бударина Л. – Днепропетровск : Баланс-Клуб, 2008. – 175 с.
31. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту: Навч. посібник. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 483 с.
32. Внукова Н. М. Соціальне страхування : навч. посіб. / Н. М. Внукова, Н. В. Кузьминчук. – К. : Кондор, 2006. – 352 с.
33. Гальчинський А.А. Теорія грошей: Навч. посібник. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 411 с.
34. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р. № 1576-XII.
35. Закон України «Про заставу» від 2.10.1992 № 2655-XII.
36. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 03.06.1999 р. № 784-XIV.
37. Михайленко В.С. Гроші та кредит: Навч. посіб. Для дистанційного навчання / За наук. Ред.. А.А. Чухна. – 2-е вид., стер. – К.: Вид-во «Університет «Україна», 2006. – 372 с.
38. Міщенко В. І., Шаповалов А. В. та ін. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків. — К.: Знання, 2002.
39. Міщенко, В. Удосконалення корпоративного управління в банківській сфері/ В. Міщенко // Банківська справа. – 2006. –№ 2. – С. 13–25.
40. Операції комерційних банків / Р.Коцовська, В.Ричаківська, Г.Табачук, Я.Грудзевич, М.Вознюк. – 4-те вид. – К.: Алерта, 2004. – 500с.
41. Павлишин О.П., Ричаківська В.І. Банківські операції. Практикум: Навч.-метод. посібник. – К.: Алерта, 2005. – 158 с.
42. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: Монографія. — К.:КНЕУ, 2002. — 316 с.
43. Примостка Л.О. Управління банківськими ризиками : Навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2007. – 600 с.
44. Єрємін Н.В. Банківські інформаційні системи: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 220 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.twirpx.com/file/593880/> http://uk.wikipedia.org/wiki/Економічний_аналіз
<http://studentbooks.com.ua/content/view/117/39/> <http://econa.at.ua/>
<http://www.ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/tablica.htm>
http://pidruchniki.ws/12810419/ekonomika/sutnist_znachennya_ekonomichnogo_analizu
http://www.vuzlib.net/ea_l/_index.htm